

УДК 821.111:82-311.1

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/61-1-26>

Єлизавета ВЕРГУН,
 orcid.org/0009-0003-0672-662X
 викладач кафедри іноземних мов
 Університету імені Альфреда Нобеля
 (Дніпро, Україна) verhun.e@duan.edu.ua

СПЕЦИФІКА ПРОСТОРОВО-ЧАСОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ РОМАНУ ДЖОДЖО МОЙЕС «ДІВЧИНА, ЯКУ ТИ ЗАЛИШИВ»

У статті охарактеризована специфіка художніх засобів відтворення часу й простору даного роману. Теорія дослідження цієї проблеми знаходиться в стані інтенсивного розвитку, виникають нові концепції, гіпотези, пов'язані з розробками проблем функціонування категорій просторово-часової організації в художньому тексті. Хронотоп як необхідний елемент розвитку сюжету та побудови композиції було вивчено такими дослідниками у сфері літературознавства, як Б. Успенський, П. В. Палієвський, М.М. Бахтін, А. К. Жолковський, Ю. К. Щеглов, О. Солодова, А. Сухова, О. Черник та іншими зарубіжними й вітчизняними вченими.

Система жіночих образів, створена Мойес, цікава своєю глибиною зображення, використанням численних художніх засобів, а також роллю, яку відіграють хронотопи під час створення пласту для розвитку цих персонажів. Такий прийом є обов'язковим для повного розуміння авторської ідеї майже в кожному романі англійської письменниці.

Стилістично забарвлена й іншомовна лексика, непряма й невластиво-пряма мова, цитатні номінації дозволили зробити висновок про ставлення автора до персонажів. Тому завдяки композиції художнього тексту, впорядкованої інтегрованої структури, було вербалізовано зміст художнього твору за допомогою архітектоніко-мовленевих та композиційно-мовленевих форм, особливостей їх співвідношень.

Було встановлено, якими художніми засобами користувався автор, і виявлено декілька типів хронотопу, виділено його головні функції і роль в творі. Особливу увагу було присвячено тому, як вони відповідають авторській ідеї. На практичному матеріалі доведено, що просторово-часова організація є суттєвим аспектом композиції твору, а також визначено особливості побудови сюжету в творі «Дівчина, яку ти залишив». Ретельно розглянуто категорії часу та простору в обох сюжетних лініях. Метою стає дослідження оригінального тексту та місце ретроспекції в кожній частині твору й аналіз її впливу на читача.

Наукова новизна роботи полягає у дослідженні значущості поняття «просторово-часова організація», «хронотоп» для аналізу образу персонажа у художньому тексті. Вперше був здійснений прицільний, системний аналіз образів, простору, часу, композиції у романі Джоджо Мойес «Дівчина, яку ти залишив».

Ключові слова: композиція, масова література, простір, час, хронотоп, ідея автора, сюжетна лінія.

Yelyzaveta VERHUN,
 orcid.org/0009-0003-0672-662X
 Lecturer at the Department of Foreign Languages
 Alfred Nobel University
 (Dnipro, Ukraine) verhun.e@duan.edu.ua

SPECIFICS OF THE SPATIO-TEMPORAL SETTING OF THE JOJO MOYES' NOVEL "THE GIRL YOU LEFT BEHIND"

The article describes the specificity of the artistic means of reproducing the time and space of this novel. The theory of the study of this problem is in a state of intensive development, new concepts and hypotheses are emerging, related to the development of problems of the functioning of the categories of spatio-temporal organization in the artistic text. Chronotope, as a necessary element of plot development and composition construction, was studied by such researchers in the field of literary studies as B. Uspenskyi, P.V. Palievskyi, M.M. Bakhtin, A. K. Zholkovsky and Y. Shcheglov, O. Solodova, A. Sukhova, O. Chernyk, and other American, European, and Ukrainian scholars.

The system of female images created by Moyes is interesting for its depth of depiction, the use of numerous artistic devices, as well as the role that chronotopes play in creating a layer for the development of these characters. Such a technique is mandatory for a complete understanding of the author's idea in almost every novel by the English writer.

Stylistically colored and foreign language vocabulary, indirect and non-proprietary direct speech, quotation nominations made it possible to draw a conclusion about the author's attitude towards the characters. Therefore, thanks to the composition of the artistic text, an ordered integrated structure, the content of the artistic work was verbalized with the help of architectural-speech and compositional-speech forms, the peculiarities of their relationships.

It was determined what artistic means the author used, and several types of chronotope were identified, and its main functions and role in the work were highlighted. Special attention was paid to how they correspond to the author's idea. The practical material proved that the spatio-temporal organization is an essential aspect of the composition of the work, and also determined the peculiarities of the construction of the plot in the work "The Girl You Left Behind". The categories of time and space are carefully considered in both storylines. The goal is the study of the original text and the place of retrospection in each part of the work and the analysis of its impact on the reader.

The scientific novelty of the work consists in the study of the significance of the concept of "spatio-temporal setting", "chronotope" for the analysis of the image of a character in an artistic text. For the first time, a focused, systematic analysis of images, space, time, and composition was carried out in Jojo Moyes' novel "The Girl You Left Behind".

Key words: composition, mass literature, space, time, chronotope, author's idea, storyline.

Постановка проблеми. Хоча хронотоп досліджувався ще з початку двадцятого сторіччя, деякі концепти втрачають свою застосовність і вимагають сучасних прикладів застосування. Джоджо Мойєс використовує цей прийом для зображення двох світів у різному часі та просторі, переплітаючи сюжетні лінії, наче нитки, і тим самим демонструючи свою творчу індивідуальність та стиль оповідання. Таким чином, автор привертає величезну кількість читачів різного віку, увагу критиків, сучасних літературознавців та дослідників принципів композиції у творі.

Наративно-мовленнєва сітка тексту складається з сегментів, що представляють точки зору оповідача та/або персонажа як позиції говоріння, думки або сприйняття. Вони сформовані центральною свідомістю (а саме автором-оповідачем від першої та третьої особи) і пропозиціями, що належать до того чи іншого типу композиційно-мовленнєвих єдностей – репрезентантів подій та станів, які можуть бути об'єктивними, що належать до плану історії, та суб'єктивними, що належать до плану дискурсу.

Щодо композиційних елементів, то в двох головних сюжетних лініях простежується наявність усіх необхідних компонентів. Відповідно, робимо висновок, що у романі присутні дві експозиції, зав'язки, розвитків дії, кульмінацій, розв'язок. Зв'язок між ними переважно довгий, за виключенням переходів від експозиції до зав'язки у першій частині та від кульмінації до розв'язки у другій частині роману.

Аналіз досліджень. Теоретичне осмислення просторово-часової організації базується на роботах таким літературознавців, як М. Бахтін, В. Халізов, Б. Успенський, П. В. Палієвський, А. К. Жолковський, Ю. К. Щеглов, О. Солодова, А. Сухова, О. Черник.

Додамо, що набір композиційних прийомів та засобів стимулює та організує сприйняття літературного твору. Про це наполегливо говорять А. К. Жолковський та Ю. К. Щеглов, спираючись на запропонований ними термін «прийом виразності». На думку цих учених, мистецтво (зокрема словесне) «є світ крізь призму прийо-

мів виразності», які керують реакціями читача, підпорядковують його собі, а тим самим – творчій волі автора (Ференц, 2011: 204). Досліди систематизації композиційних засобів як «прийомів виразності» на сьогоднішній день ще попередні, досить перспективні. В роботі С. І. Бернштейна художня форма осмислена як «відома динамічна впорядкованість», як низка наростань і спадання напруги, як систематична зміна «елементарних почуттів напруги та розрядження», саме в такій динаміці вбачається «переживання ритму». Просторово-часова організація при цьому розуміється як «динамічний потік», як «образ руху», що володіє впорядкованістю (Ференц, 2011: 237).

Мета статті – дослідити специфіку просторово-часової організації роману Джоджо Мойєс «Дівчина, яку ти залишив».

Виклад основного матеріалу. Джоджо Мойєс – авторка шістнадцяти романів, журналістка та романістка англійської сучасності. Саме вона – одна з небагатьох письменниць, яким вдалося одержати премію Асоціації романтичних новелістів і передати права на екранізацію свого твору «До зустрічі з тобою» студії «Метро-Голдвін-Майер».

Роман «Дівчина, яку ти залишив» є одним із найкращих та популярних творів Джоджо Мойєс. Вона створювала його з метою показати людям реальну картину життя в окупованій Франції за часів Першої світової війни. Навіть коли Мойєс вирішує проблеми, пов'язані з творами мистецтва, викраденими під час окупації, вона ніколи не втрачає з поля зору рушія своєї оповіді. Впевнена письменниця вміло врівноважує повсякденність і комічність з широкими й універсальними поняттями, залишаючи спокусливу ймовірність потенційної неприємності.

Видавши свій роман, вона вкотре подарувала своїм читачам образи сильних, вольових та сміливих жінок. Також дві заплутані сюжетні лінії, які доповнювали одна одну, допомагали читачеві стежити за авторською думкою без зусиль, оскільки Джоджо Мойєс сформувала ілюзію достовірності подій, надала образам переконливості і таким чином перенесла читача до Франції 1916–1918 років та Англії 2006 року.

Роман отримав велику кількість позитивних відгуків та рецензій, негативних реакцій досі не спостерігається, за винятком у вигляді похибок у художньому оформленні журналів військового кореспондента, відзначеного одним американським виданням. Водночас сама авторка зазначала у багатьох інтерв'ю, що дуже ретельно підходила до створення сюжету, працювала зі спеціалістами, істориками та досвідченими журналістами. В Україні даний роман не досліджувався літературознавцями, а лише отримав позитивні відгуки, був перекладений українською мовою і поширений в мережі Інтернет (Савка, 2018: 24).

Композиція художнього тексту є з'єднанням в різній послідовності і з різною повнотою реалізації чотирьох типів оповіді (фактичної, ідіостилістичної, ідейної та індивідуалізованої), аналіз яких дозволяє розглядати структурні елементи тексту, робити висновки про їх ідейне навантаження. В романі було використано фактичний вид оповіді, за допомогою якого автор змінив фабулу й перехрестив дві сюжетні лінії, викладаючи усі події в особливій послідовності, включаючи коментарі персонажів, авторські вклучення, які виразили індивідуальне сприйняття дійсності. Також просторово-часова організація вимагала побудову ідіостилістичного та ідейного типу оповіді. Адже було використано такі стилістичні прийоми, які дозволили зробити висновок про індивідуальність письменника, визначити авторську позицію і задум. У тексті спостерігалися епітети, афоризми, елементи інтертекстуальності, топоніми, за допомогою яких було вивчено поведінку героїв в різних комунікативних ситуаціях, зокрема сформовані й осуджені стереотипи про народи Німеччини, Франції та Англії.

Приділяючи багато уваги особливостям композиційної структури, зокрема прийому просторово-часової організації, підкреслюється, що, незважаючи на стильову контрастність двох сюжетних ліній, вони становлять щось глибоко єдине й ціле. Здійснення нерозривного зв'язку частин твору, різних пластів структури, досягається за допомогою «музичного принципу композиції» роману. Такий принцип дозволяє Мойєс поєднати сюжетні лінії в цілісну єдність через внутрішні асоціації, повторення, зіткнення та розвиток протилежних мотивів та ідей у межах одного твору.

У першій частині роману Джордж Мойєс розкриває перед читачами картину справжнього життя французького суспільства часів Першої Світової війни (точніше 1916) через події та спогади сім'ї Лефевр. У перші місяці війни через Сен-Перон проходили французькі й англійські війська, що

приносило гарний дохід і давало нагоду жителям не відчувати того жаху, що відбувався за сотні миль від міста. Після прибуття німців почалися показові вбивства старих та вдів на площі міста, підпали та руйнування пам'ятників, вилучення продовольства.

Розвиток першої сюжетної лінії починається вже за умов боротьби за виживання. Так само як у корінних жителів фашистські окупанти продовжували відбирати всі цінності, тримати їх у страху, карати за непокору, зберігання худоби та моріння людей голодом, також була введена комендантська година. Оскільки основною одиницею літературно-художнього відображення життя є характер, остільки композиція художнього твору має бути осмислена та вивчена саме у зв'язку із зображеними у ньому характерами.

Глава цієї сім'ї та одна з головних героїнь роману Софі Лефевр виявляє себе як кмітлива, сильна, рішуча та смілива жінка. Вона прагне надати допомогу кожному, хто її потребує і стати на захист слабкого. Після кількох місяців служби він був доставлений до концтабору. Софі живе єдиною надією знову побачити свого чоловіка. Саме віра у швидку зустріч дає їй сили протистояти окупантам, надає сміливості в діях та здатності зберігати холонокровність у найскладніших і найнебезпечніших ситуаціях. Вона зберігає кожен спогад про нього, включаючи портрет самої себе, який є для неї головним скарбом. Після того, як німці, увійшовши до Лілля, спалили всі картини, що спростували основи, «Дівчина, яку ти залишив» була під загрозою знищення при виявленні. Однак Софі хотіла бути безстрашною.

Більшість подій відбуваються в невеликому готелі в Сен-Пероні під назвою «Червоний півень», яким володіла сім'я головної героїні, також на вулицях міста (розмови з сусідами, мешканцями Сен-Перона, німецькими офіцерами) та в будинку Софі (діалоги та полілоги членів сім'ї) – сестри Елен, брата Орельєна і маленької вихованки Софі – Едіт Бетон) в період 1916–1917 рр.

Після того як німецькі окупанти стали їсти в цьому готелі, сім'я Лефевр почала знову отримувати мінімальний дохід у вигляді продовольства. Проте негативних сторін було набагато більше, і головною з них була важка щоденна праця Софі та її сестри Елен, а пізніше увага одного з німецьких окупантів.

На початку роману згадується, що портрет Софі дуже сподобався головному коменданту, і той почав часом розмовляти з Софі на теми про мистецтво, музику, творення прекрасного. Коли героїня дізнається, що її чоловіка відправили до концтабору, вона вирішує скористатися шансом її

зв'язку з офіцером. Софі пропонує йому натомість картину, а згодом і своє життя. Однак, той проганяє її, і згодом Софі змушена залишити свій будинок і близьких. Наступного ранку після зустрічі з комендантом її заарештували і безслідно відвезли солдати, картина також зникла після цього. З того часу особистість Софі Лефевр перестала існувати для її сім'ї. Такий висновок зробив син брата Софі (Орельєна), про якого читач дізнається лише у другій сюжетній лінії, коли Лів шукає більше інформації про Софі та її долю.

У другій частині роману автор продовжує розвиток подій першого сюжету, включаючи його у розвиток другої сюжетної лінії. Тут Д. Мойєс малює картину сучасного похмурого Лондона 2006 року, в якому живе друга головна героїня Лів. Першу характеристику цього персонажа дає її подруга на ім'я Крістен. Після смерті свого чоловіка Девіда вона продовжує працювати копірайтером і змушена ходити на зустрічі з друзями, підтримувати з ними стосунки в той момент, коли їй самотньо й боляче через тяжку втрату. Мойєс описує початок їхньої історії в романі-приквелі «Дві зустрічі в Парижі». Після весілля в Італії Лів оселилася в його будинку, проте внаслідок хвороби Девід помер. Єдиним спогадом про нього залишається скляний будинок та картина «Дівчина, яку ти залишив», яку вони з чоловіком купили під час медового місяця у американки в Барселоні. Вона стала його подарунком Лів на весілля.

З роками життя Лів стає впорядкованим та одноманітним. Щоранку вона прокидається в один і той же час, бігає по набережній вздовж річки, купує каву і починає працювати вдома. Через непостійність заробітку вона зазнає фінансових труднощів, насамперед сплачуючи максимальний місцевий податок. У такому меланхолійному та навіть стресовому стані вона зустрічає Пола Маккаферті, який працює у фірмі, яка займається справами реституції предметів мистецтва. З моменту цієї зустрічі і починається інтрига, яка триває до останніх рядків роману: кому все-таки належить картина, яка тепер висить у вітальні Лів, і хто має право володіти та розпоряджатися нею.

У перших розділах про «Дівчину, яку ти залишив» відомо лише те, що її викрали німці або отримали насильницьким шляхом німецький комендант міста Сен-Перрон, в якому проживала Софі Лефевр, дружина художника. Відповідно до положень Гаазької конференції, яким керується компанія Пола, картина належить сім'ї художника за законом. Адвокат Лів впевнений, що можна досягти угоди про спільне володіння полотном (почергове право використання твору мистецтва

протягом певного терміну) або можна з продажу картини поділити отриману суму. Однак це рішення не влаштовує жодну зі сторін, тому Лів починає власне розслідування, тому що впевнена, що картина має залишитись у неї по праву.

Після цього Джоджо Мойєс знімає обмеження з простору розвитку подій і відправляє свою героїню разом із подругою Мо на вокзал Сент-Панкрас, звідки вони вирушають до Франції (до Парижа, а потім до Сен-Перону). Лів знайшла інформацію про сина брата Софі (Орельєна) – Філіппе Бессета. За нього німці забрали його тітку, після чого він ще кілька років проживав у Сен-Пероні. Після зустрічі з ним Лів, на жаль, не отримує великої кількості необхідної інформації, крім паперів та листів Софі зі схованки її кімнати, що дає їй справжнє, чисте уявлення про міс Лефевр, чие ім'я паплюжили навіть власні родичі.

На цьому моменті Джоджо Мойєс вперше за всі глави другої частини вводить ретроспекцію до 1917 року, коли Софі перебуває на шляху до концтабору до Німеччини. Після цього щоразу, коли розслідування Лів заходить у глухий кут і зупиняється, автор включає невеликі шматочки історії життя Софі, щоб допомогти читачеві відстежити причини її вчинків і уявити її думки наяву.

Тим часом судовий розгляд триває, і шанси Лів отримати картину стають дедалі меншими. На одному з таких засідань адвокат компанії у справах реституції зачитує уривок зі статті журналістки на ім'я Луанна Бейкер з часів Другої Світової війни, в якому йдеться про отримання нею подарунка як подяку за службу комендантом Берхтесгадена. Пізніше з'ясовується, що дівчина, яка продала Лів та Девіду картину «Дівчина, яку ти залишив», була донькою цієї американської кореспондентки. Вона зберегла щоденники матері, в тому числі і за квітень сорок п'ятого року, в яких сказано, що Луанна Бейкер не вкрала портрет, а отримала його в подарунок від німецької дами, яка ненавиділа його все життя. Ці дані, як вагомий доказ, дедалі більше загострюють обстановку в залі засідань і доводять другу сюжетну лінію до своєї кульмінації в особі Едіт Бетюн. Цей персонаж стає ключовою фігурою у вирішенні конфлікту між двома сторонами: теперішньою власницею полотна Лів Халстон та родиною Едуарда Лефевра.

В останніх розділах Джоджо Мойєс освячує останні події подорожі «Дівчини, яку ти залишив». Картина була віддана коменданту Сен-Перрона вихованою Софі Лефевр доброю волею власниці полотна після того, як німець допоміг Софі возз'єднатися з чоловіком, відправивши її до Німеччини.

Пройшовши крізь фінансові труднощі, жорстоки переслідування з боку преси і навіть народу, який слав прокляття в спину та анонімні загрози листи, Лів не зламалася і разом із Полом дізналася правду про те, що сталося з картиною, якою вона так дорожила. Після цього героїня починає спільне життя з новим коханим хлопцем. У цілому ж характер композиції роману Мойєс визначається багатоготемністю та різноманітністю, розвивається за принципом багатовступеневого розгалуження, взаємного перетину, паралелізму та періодичного злиття їх в одне ціле, що відповідає поліфонічному способу мислення письменниці та її основного творчого принципу – пошуку людиною свого місця у світі.

Сама філософська думка у авторки має провокативний, конфліктний характер, що безпосередньо відбивається і на художньому методі. Спроєктована до рівня поезії, ця суперечливість і визначає своєрідність побудови її романів, зокрема «Дівчина, яку ти залишив». Бо таким чином вона пов'язує дві сюжетні лінії, об'єднуючи долі дівчат Лів та Софі та демонструючи, що вони обидві зобов'язані йти по лезу ножа заради своїх коханих.

Яскравий випадок суперечливості простежується у рішенні Софі сплатити найтяжчу ціну заради врятування чоловіка. Вона прагне знайти його попри всі страхи та можливі наслідки її вчинків, але факт невірності все ж залишається. Інший момент проілюстровано у відношенні Софі до німця, коли вона схвалює його інтелектуальність, захопленість мистецтвом, зовнішній вигляд та деякі риси характеру. Проте ця ситуація повністю суперечить її думкам у перших главах, коли пан комендант тільки з'являється у «Червоному півні».

Мойєс зображає Лів Халстон як дівчину, яка має відпустити минуле, пов'язане з шлюбним життям та особливо чоловіком – Девідом, бо інакше вона не може жити далі, розвиватися, а тільки залишається у затяжній депресії та журбі. Водночас, на фоні рішення йти далі, після знайомства із Полом Маккаферті, начебто сильної симпатії та закоханості, Лів чіпляється за ту деталь, яка назавжди буде нагадувати їй про померлого чоловіка – картину-подарунок. Вона вирішує, попри борги, загрозу життя на вулиці, зруйнування репутації Девіда як геніального архітектора та мецената, та власної особистості, зокрема, пожертвувати всім заради шедевра з минулого.

Також створено конфлікт у ситуації з родичами автора картини Едуарда Лефевра, які хотіли повернути майно, що деколи належало їх родині. Проте засліплені жагою скоріше заробити на цьому гроші, вони з часом забувають про моральні

цінності, вдаються до підкупу журналістів, публікації брехні про Лів та її чоловіка, і, як результат, майже зруйнують її життя та світлу пам'ять про покійного Девіда.

Варто зазначити, що одночасно автор включає численні побічні лінії. Починаючи розповідь про Софі та її чоловіка, окрім подій, зображених під час війни, читачеві представлений сюжет у Парижі 1912 року: коли майбутнє подружжя лише зустрілося й познайомилося. Додані деталі зовнішності та характерів обох персонажів, що дозволить проаналізувати у першій та другій частинах роману, як вони змінилися під час воєнних дій, перебування у концтаборі та пізніше – коли подружжя зістариться разом.

Розвиваючи сюжет першої частини неможливо не помітити, який великий вплив на долю головної героїні Софі грають інші персонажі. Наприклад, Ліліан Бетюн та її маленька донька Едіт. Ця жінка мала декілька привілеїв у порівнянні з іншими: купляла хутра, пудру, рум'яна, парфуми. Проте дуже швидко її розкішне життя під час війни закінчилося, а саме у той момент, коли німцям набридла її увага. Відповідно за непотрібністю жінку в прямому сенсі викинули на вулицю, забрали дитину (яку, на щастя, прихистила Софі, а потім Елен, що показує рівень їх милосердя та доброти), і відправили до концтабору. Пізніше, коли така доля наздожене Софі, вони зустрінуться в дорозі до Німеччини. Саме Ліліан вселить у головну героїню жагу до життя, продемонструє силу мужності, яким чином треба відстоювати своє право на любов, родину. А її маленька донька, яка власноруч передала полотно пану коменданту після зникнення Софі, до кінця життя буде вірити у непорочність і чистоту душі Софі. У другій частині твору саме її промова поставить крапку у боротьбі за портрет. Адже вона, будучи вже у похилому віці, не припустить, щоб хтось заплямував пам'ять про найкращу захисницю та другу маму. Таким чином, ми бачимо, що ці два персонажі відіграють важливу роль у розв'язці як першої, так і другої сюжетної лінії.

У той же час рідний брат Софі, Орельєн, не зміг пробачити сестру за чутки про неї у Сен-Перроні і навіть заборонив своїм дітям промовляти її ім'я. Цей факт спричинив перепони у розслідуванні Лів та Мо, продовживши розвиток дії ще на декілька глав.

Інші персонажі, пан комендант та його дружина, послужили в'язучою ланкою між двома сюжетними лініями. У зав'язці першої сюжетної лінії пан комендант – перший та єдиний німець, який звертає увагу на картину. Потім Софі вирі-

шити, що цей предмет стає єдиним каталізатором, який допоможе врятувати життя Едуарда Лефевра. У розв'язці другої частини стає зрозумілим, що увесь час з моменту викрадення Софі, портрет буде знаходитися у домі коменданта. Так, у тлумаченні елементу розв'язки, демонструється, що саме дружина цього німця передає полотно жінці з Барселони, від якої він перейде Лів та її чоловікові. З її слів, вона не могла терпіти протягом усього життя наявність цієї картини на стінах власного дому. Лише після смерті чоловіка вона змогла її позбутися та вивільнитися з цього психологічного полону. Отже, Джоджо Мойес вводить в уяву читача сюжетну лінію життя коменданта після подій, зображених у зав'язці та розвитку дії першої частини роману.

Щодо глав, присвячених подіям Лондону 2006 року, то для Лів Халстон обов'язковою побічною сюжетною лінією стають життя її подруги Мо, Пола Маккаферті та її чоловіка Девіда.

Протягом зав'язки Джоджо Мойес постійно ретроспектує до подій сумісного минулого Лів та Девіда. Тому що саме він змінив її риси характеру, такі як недбайливість на охайність та обов'язковість, нервування – на самовпевненість, холодність та відчуженість – на любов та співчуття. В різних компонентах композиції автор демонструє, якою була головна героїня у стосунках, щоб пояснити причини її дій у теперішньому та розшифрувати її плани на майбутнє.

Пол Маккаферті є ланкою у зав'язці, розвитку подій, кульмінації та розв'язці другої частини. Саме його професія та посада спричиняє початок судового розгляду справи про викрадення картини «Дівчина, яку ти залишив». Він активно веде розслідування, і хоча спочатку перебуває на стороні родичів Лефеврів, саме через його чесність та моральні цінності Пол змінює погляди та стає імпульсом, який супроводжує за собою кульмінацію: картина була віддана за доброї волі. Цей факт був знайдений за його допомогою, хоча озвучений та пояснений іншим персонажем. Нова подруга Лів – офіціантка Мо Стюарт. Її побічна сюжетна лінія пов'язана також із коханням, відносинами та жагою пригод. Через нестачу цих трьох параметрів у власному житті дівчина вирішує допомогти Лів у встановленні справедливості.

У кінці нарративу Джоджо Мойес представляє останню побічну сюжетну лінію – пригоди журналістки «Нью-Йорк реджистер» Луанни Бейкер, мати Маріанни, володарки картини у Барселоні. Вона оповідає про її життя під час роботи сто першої повітряно-десантної дивізії у концтаборі Дахау у 1945 році та перебування на складі краде-

них коштовностей Берхтенсгадена. Саме в ті дні вона отримує картину з рук дружини пана коменданта. Цей персонаж стає останньою ланкою між подіями 1916 та 2006 років.

Динамічні схеми репрезентації подій у творі є опосередкованими метаможливостями набуття людиною нових знань про реальний світ періоду Першої Світової війни та реальних людей (прототипом яких стає німецький комендант або звичайна мешканка Лондону). Цілісна репрезентація світу історії породжує аналогічну глобальну репрезентацію у свідомості читача і є джерелом інтерпретацій, які можуть поширюватися, й способом усвідомлення місця самого читача в світі. Проблематика твору демонструє питання (не)відповідності зовнішнього вигляду й внутрішнього світу людини, вибору життєвої позиції, питання про сенс і цінності людського життя. Ці проблеми вирішуються не в прямому ряді подій або діалогів, а шляхом абстрактно-філософського тлумачення дій героїв та героїнь роману.

Експозиція першої частини у Сен-Перроні є затьажною, бо опис міста, родини, мешканців відбувається після зазначення персонажів та створення конфліктної ситуації. Друга ж частина являє читачеві пряму експозицію, пояснюючи поведінку головної героїні Лондону часів 2000-х. Таким чином, зберігається хронологічна послідовність того, що відбувається: від минулих років до явного сьогодення. Автор дає читачеві необхідні відомості, після чого спокійно займається подальшою побудовою сюжету.

Зав'язки обох історій є мотивованими і розташовані на початку нарративу.

Розвиток дії двох частин відбувається напружено й стрімко, в подіях сюжету полягає основний сенс та інтерес для читача, сюжетні елементи чітко виражені.

Кульмінація історії Софі зображена лінійно, так само, як і найнапруженіший момент розслідування Лів.

Розв'язка несе велике змістовне навантаження, особливістю оповідання є те, що автор розташовує цей елемент першої сюжетної лінії у другій частині твору й робить її природньою. В залежності від розвитку дії вона й логічна, й раптова, бо ніхто не очікував на докази з боку Лів, що шедевр був переданий по власній волі Софі, усі вважали, що картину вкрали або забрали в неї примусово. Залежно від художньої манери письменниці розв'язка єдина із кульмінацією.

Також присутній позасюжетний елемент: епілог. Він зображений розгорнутим-«подійним», бо повідомляє про подальшу долю дійових осіб після

подій, що зображаються, а саме: Лів та Пола, Софі та Едуарда, Едіт Бетюн.

Аналізуючи типологію сюжету, необхідно зазначити, що досліджуваний твір є комбінацією надлінійного та хронікального сюжету й виконує головні функції: відтворює, як людина взаємодіє з обставинами, тримає увагу читача й формує головну ідею твору – без огляду на страх, точку зору інших людей, треба завжди чинити по совісті, бути вірним власним переконанням (Сидоренко, 2019: 19-24).

Таким чином, через зміщення особистості розповіді, висвітлюючи історію витвору мистецтва, Джордж Мойес розкриває події життя двох сімей і перетворює романтичну комедію на справжнісіньку драму. Автор балансує між двома сюжетними лініями, які не слідує паралельно, а скоріше відокремлені. Вона допомагає своїм читачам зосередитися на оповіданні та виражає головну ідею твору: незважаючи на програш у битвах, віра та мужність, яка живе в серцях головних героїнь, завжди допомагає перемогти у будь-якій війні.

Спираючись на зазначене вище, можемо констатувати, що в романі представлено сюжетний, фабульний, топографічний, соціально-історичний, побутовий, психологічний хронотопи. Кожен із них є емоційно-ціннісно забарвленим.

Зв'язок між зовнішнім виглядом і внутрішнім світом героя зображений як прямим, так і зверненим. До інших інструментів створення образів безпосередньо досліджуваного роману можна віднести інтер'єр, пейзаж, натюрморт, поведінку героя, відображення психологізму біографічного часу, історичного фону подій і пряму авторську характеристику.

Головними семантичними одиницями пейзажів є географічна назва, топонімічна назва, пора року, доба, рослинний і тваринний ареал. Додатковими класифікаторами, що становлять та вербалізують атрибутику, є: погода, світло, колір, звук, запах, емоція.

На початку і в середині твору натюрморт присутній як тип композиції речей, оскільки він транслює не тільки зображення речей, а й те, як вони співвідносяться між собою, і, отже, простір, у якому здійснюється цей взаємозв'язок.

Останнім елементом простору представлено категорію інтер'єру, відзначено, що він повністю співпадає із психотипом кожного з персонажів, досить детально описаний і допомагає читачеві відтворити картину квартири Парижу, готелю Сен-Перрону та домівки у Лондоні.

Час представлено й розділено на декілька груп: біографічний, історичний, космічний, календарний і добовий. Кожен елемент (починаючи з години і хвилин, закінчуючи зміною цілих епох) встановлює послідовність в описі епізодів, полегшує сприйняття матеріалу, коли часовий проміжок зміщується або зіставляється поруч.

Використовуючи прийом хронотопу та ретроспекції у своєму романі, автор позначив дії як «ланцюжок», вклавши в основу кілька конфліктів, пов'язаних між собою, глибше розкрив характери персонажів та відобразив соціально-історичну реальність.

Сюжет є багатолінійним та неканонічним, адже події розосереджені й на «рівних правах» розгортаються незалежно один від одного. Подійні комплекси, що мають свій «початок» та «кінець», пов'язані з долею різних осіб і стикаються лише епізодично. Відповідно класифікації просторово-часових організацій, композиція роману «Дівчина, яку ти залишив» є подієво-сюжетною, ретроспективною та пунктирною.

Висновки. Проаналізувавши твір і вплив вибору мистецьких засобів, можна дійти висновку, що просторово-часова організація є істотним аспектом композиції твору, а прийом хронотопу і ретроспекції позитивно впливає на читача, створює ефект присутності на місці подій через співпереживання головним героям твори та свідомо-аналітичну оцінку їх думок та дій.

За допомогою пунктирної просторово-часової організації, головних і другорядних жіночих образів роману, а також сюжетного розвитку й вчинків героїнь Джордж Мойес дає власну оцінку й бачення історії. Вона демонструє, як жінки стають справжніми героїнями (замість встановленого стереотипу чоловік – отже, захисник), як вони огороджують своє родинне коло, друзів, домівку від несправедливості, зла та навіть війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Moyes J. *The Girl You Left Behind*. Penguin Books, London, 2014. 480 p. URL: <https://novel12.com/254708/the-girl-you-left-behind.htm> (дата звернення: 05.01.2023).
2. Савка А.А., Карамішева І.Д. Домінантні концепти в романі Джордж Мойес «Корабель наречених». *Закарпатські філологічні студії*. 2018. № 19. Т. 2. С. 24–30. URL: http://www.zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/19/part_2/19-2_2021.pdf (дата звернення: 05.01.2023).
3. Сидоренко І.А. Архітектоніка та композиція художнього твору як елементи авторського ідіостилу. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки»*. 2019. №1 (17). С. 19–24. URL: <https://phil.duan.edu.ua/images/PDF/2019/1/2.pdf> (дата звернення: 08.01.2023).

4. Ференц Н.С. Основи літературознавства. Київ : Знання, 2011. 432 с. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/34520-821-viznachennya-kompozits-tipi.html> (дата звернення: 08.01.2023).

5. Харук Л.Ю. Вербальні засоби вираження емоції «страждання» у романі Джоджо Мойєс «До зустрічі з тобою». *Актуальні проблеми сучасної іноземної філології: Студентський науковий вісник*. Рівне : РДГУ, 2018. С. 66–69. URL: <https://docplayer.net/81188652-Aktualni-problemi-suchasnoyi-inozemnoyi-filologiyi.html> (дата звернення: 11.01.2023).

REFERENCES

1. Moyes, J. (2014). *The Girl You Left Behind*. Penguin Books, London. 480 p. URL: <https://novel12.com/254708/the-girl-you-left-behind.htm> (Accessed 05 January 2023)

2. Savka, A.A., Karamysheva, I.D. (2018). *Dominantni kontsepty v romani Dzhodzho Moies «Korabel narechenykh»* [Dominant concepts in Jojo Moyes' novel "Ship of Brides"]. *Zakarpatski filolohichni studii* [Transcarpathian Philological Studies]. No. 19. Vol. 2. P. 24–30. URL: http://www.zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/19/part_2/19-2_2021.pdf. (Accessed 05 January 2023) [in Ukrainian].

3. Sydorenko, I.A. (2019). *Arkhitektonika ta kompozytsiia khudozhnoho tvoriv yak elementy avtorskoho idiosyliu* [Architecture and composition of an artistic work as elements of the author's idiosyle]. *Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriiia «Filolohichni nauky»* [Bulletin of Alfred Nobel University. Series: Philology]. No. 1 (17). P. 19–24. URL: <https://phil.duan.edu.ua/images/PDF/2019/1/2.pdf>. (Accessed 08 January 2023) [in Ukrainian].

4. Ferents, N.S. (2011). *Osnovy literaturoznavstva* [Basics of literary studies]. Kyiv, Znannia. 432 p. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/34520-821-viznachennya-kompozits-tipi.html>. (Accessed 08 January 2023) [in Ukrainian].

5. Kharuk, L.Iu. (2018). *Verbalni zasoby vyrazhennia emotsii «strazhdannia» u romani Dzhodzho Moies «Do zustrichi z toboiu»* [Verbal means of expressing the emotion of "suffering" in Jojo Moyes' novel "Me before you"]. *Aktualni problemy suchasnoi inozemnoi filolohii: Studentskyi naukovyi visnyk* [Current issues of modern foreign philology: Students' scientific bulletin]. Rivne, RDHU. P. 66–69. URL: <https://docplayer.net/81188652-Aktualni-problemi-suchasnoyi-inozemnoyi-filologiyi.html>. (Accessed 11 January 2023) [in Ukrainian].